



10.10.2016

Yksikön päällikkö

**Helsingin kaupunginmuseon lausunto Katajanokan Kanavakatu
14:ää koskevasta asemakaavamuutoksen osallistumis- ja arviointi-
suunnitelmasta, Katajanokka (8/8189/4)**

HEL 2015-001868 T 10 03 03

Kaupunkisuunnitteluvirasto on pyytänyt kaupunginmuseon kannanottoa Katajanokalla osoitteessa Kanavakatu 14 sijaitsevaa tonttia koskevaan, 8.9.2016 päivättyyn asemakaavamuutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan. Liitteenä on myös kaavaluonnoksen viitesuunnitelma (Arkkitehdit Davidsson Tarkela Oy 31.5.2016). Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti rakennetun kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta ja esittää kantanaan seuraavaa.

Kanavakatu 14 tontti sijaitsee Katajanokan lounaisosassa osana rannan suuntaisesti sijoittuneiden makasiinikortteleiden rivistöä. Suunnittelalueena oleva tontti on palvellut vuonna 1986 voimaan tulleen asemakaavan mukaisesti autojen paikoitusalueena, minkä lisäksi sillä sijaitsevat Arkkitehdit K. Ström – O. Tuomiston vuonna 1976 suunnittelema polttoaineasema maanalaisine säiliöineen ja Arkkitehtitoimisto Eero Valjakan vuosina 1988-1989 suunnittelema huoltoasemarakennus noin kymmenen vuotta myöhemmin lisättyine mittarikatoksineen. Nyt kyseiselle tontille suunnitellaan asemakaavan muutosta, jolla mahdollistettaisiin tontille toimitiloja tai hotellin käsittävän rakennuksen sekä kaupunkiaukion rakentaminen. Tontille on tarkoitus sijoittaa myös Katajanokalle suunnitellun maanalaisen pysäköintilaitoksen sisäänajo, pystykuilut ja muut rakenteet, jotka on tarkoitus integroida suunniteltavaan uudisrakennukseen.

Esillä olevassa viitesuunnitelmassa tontille on esitetty toimitila- tai hotellikäyttöön tarkoitettu kuusikerroksinen uudisrakennus ja tontin kaakkoiskulma muokattaisiin kaupunkiaukioksi. Uudisrakennus muodostuisi kahdesta limittäin sijoitetusta, Kanavakadun ja Katajanokanlaiturin suuntaisesta, tasakorkeasta päämassasta. Rakennuksen käyttötarkoituksen mukaan siipien runkosyvyydelle on esitetty erilaisia vaihtoehtoja. Rakennuksen keskiosaan sijoitettaisiin Katajanokan maanalaisen pysäköintilaitoksen ajorampin suuaukko, jonne ajoyhteys kulkisi tontin Kanavakadun puoleisen osan kautta. Naapuritontilla sijaitsevan Elokuvasäätien käytössä olevan kaksikerroksisen vanhan makasiinirakennuksen ja uudisrakennuksen väliin jätettäisiin tila kevyen liikenteen väy-



10.10.2016

Yksikön päällikkö

lälle, joka samalla toimisi näkymäakselina Kanavakadun koillispuolella sijaitsevan Vanhan Sataman suuntaan ja myös sieltä merelle päin.

Suunnittelualue rajautuu pääosin Kanavakatuun, Mastokatuun ja Katajanokanlaituriin. Paikka liittyy olennaisesti Katajanokan sataman historiaan. Satamatoiminnan laajentamisen mahdollistamiseksi 1880- ja 1890-lukujen kuluessa oli rautatien ja satama-alueen yhdistäminen eräs keskeisimmistä pyrkimyksistä. Vuonna 1891 tehdyn satamaratapäätöksen myötä Katajanokan asemakaava sai lopulta muotonsa ja kaava vahvistettiin vuonna 1895. Asemakaava mahdollisti kaikkiaan 70 varastorakennuksen rakentamisen ja asuintontteja oli 48.

Katajanokan satamaa rakennettiin 1800- ja 1900-luvun vaihteessa ja esimerkiksi juuri Kanavakadun varrelle rakennettiin 1800- ja 1900-luvun vaihteessa useita tiilirakenteisia, julkisivuiltaan puhtaaksimuurattuja makasiinirakennuksia. Näihin kuuluu myös Elia Heikelin vuonna 1896 suunnittelema, alun perin koko korttelin mittainen kaksikerroksinen tiilimakasiini Kanavakatu 12-14:ssä, joka kuitenkin tuhoutui jatkosodan pommituksissa kaakkoispäästään. Rahapajanlaituri valmistui vuonna 1900 ja mittaviin täyttöalueisiin perustuva laiturialue oli valmistuessaan kaupungin suurin. Satamatoimintoihin liittyen myös arkkitehti Gustaf Nyströmin vuonna 1898 suunnittelema uusi tulli- ja pakkahuone päätettiin sijoittaa Katajanokalle Kanavakatu 6:een ja se valmistui 1901 samoin kuin rannan matalat tiilimakasiinit. Tulli- ja pakkahuoneen naapuriiin Kanavakatu 8:aan kohosi Selim A. Lindqvistin ja arkkitehti Lars Sonckin vuosina 1912-1929 suunnittelema huomattavan kookas makasiinirakennus, joka muutettiin hotelliksi vuosina 1989-1992. Vuosikymmenten kuluessa Kruunuvuorenkadun eteläpuolista vyöhykettä rakennettiin satamatoimintojen alueeksi, jonka ominaisluonteeseen kuuluivat varastorakennusten rintamat ja nostokurjet. Vuonna 1937 aivan makasiinirivistön kaakkoispäähän valmistui Helsingin kaupunginarkkitehti Gunnar Taucherin suunnittelema varasto- ja tullimakasiini. Lähimpänä rantaa olevien matalien makasiinien uudistaminen 1950- ja 1960-luvun kuluessa noudatti alkuperäisen ratkaisun periaatteita makasiinien laiturinsuuntaisen sommittelun, mataluuden ja materiaalien suhteen. Vuoden 1895 asemakaava loi perustan Katajanokan länsiosan rakentamiselle aina 1970-luvulle asti.

Nykyisellään suunnittelualue kuuluu Museoviraston inventoinnissa valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY 2009) arvoitettuun kokonaisuuteen Katajanokan vanha osa. Osana valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita kyseinen kulttuuriympäristöinventointi osaltaan ohjaa alueen kaavoitusta ja käyttöä. Lisäksi alue sijaitsee edelleen voimassa olevassa yleiskaavassa kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäväksi mää-



10.10.2016

Yksikön päällikkö

riteltyllä alueella, jota tulee kehittää siten, että sen arvot ja ominaisuudet säilyvät. Edellä mainittuun viitaten kaupunginmuseo pitää tärkeänä, että myös Kanavakatu 14:n tontilla jatketaan Katajanokan satama-alueella vuosikymmeniä noudatettuja suunnitteluperiaatteita laiturinsuuntaisen sommittelun, materiaalien ja korkeuden suhteen.

Viitesuunnitelmassa uudisrakennus on esitetty sijoittuvaksi lähes samaan linjaan naapuritontilla sijaitsevan Suomen Elokuvasäätiön käytössä olevan kaksikerroksisen, vuodelta 1897 olevan ja sr-2-merkinnällä suojellun makasiinirakennuksen kanssa. Kaupunginmuseon näkemyksen mukaan uudisrakennuksen rakennusala tulee mahdollisimman eheän kaupunkirakenteen luomiseksi määrittää tämän koordinaatiston ja linjojen mukaiseksi. Uudisrakennus on esitetty kuusikerroksiseksi, yhtä korkeaksi kuin Kanavakatu 8:ssa sijaitseva nykyinen hotelli-rakennus. Uudisrakennus muodostaisi siten muurimaisen, kaikkia ympärillään olevia rakennuksia korkeamman hahmon, mukaan lukien Kanavakadun ja Kruunuvuorenkadun uudet ja 1900-luvun alun asuinkerrostalot sekä Helsingin kaupungin rakennustoimiston talorakennusosastolla vuonna 1949 alun perin avara-asemaksi rakennettu terminaali-rakennus suunnittelualueen itäpuolella. Kaupunginmuseo esittää, että tutkittaisiin vielä vaihtoehtoa, jossa Kanavakatu 14:n uudisrakennus jäisi edes kerrosta esitettyä matalammaksi, jolloin se paremmin ottaisi huomioon naapuruston rakennusten mittakaavan ja korkeuden. Vaikka kyseisen korttelin on alun perin täyttänyt yksi rakennus, pitää kaupunginmuseo tärkeänä tontin luoteispäähän esitetyn näkymälinjan määrittämistä kaavaan, mikäli uudisrakennuksesta tulee selvästi naapurustoon korkeampi. Lisäksi asemakaavassa tulee määrittellä uudisrakennuksen julkisivujäsentelyn ja siinä käytettävät materiaalit ympäristöään kunnioittaviksi ja huomioon ottaviksi.

Katajanokka on kulttuurihistoriallisesti huomattavan arvokas kokonaisuus ja suunnittelualue tulee valmistuttuaan muodostamaan osan sen lounaaseen ja etelään avautuvaa merellistä julkisivua. Näin merkittävän toimintaympäristön asettamat erityisvaatimukset tulee asemakaavassa nostaa esiin ja riittävin kaavamääräyksin varmistaa uudisrakennuksen korkea laatu ja soveltuvuus ympäristöönsä. Edellä mainituin huomautuksin kaupunginmuseo pitää Kanavakatu 14:n asemakaavamuutoksen eteenpäin viemistä mahdollisena.

Lisätiedot

Anne Salminen, tutkija, puhelin: +358931036501
anne.salminen(a)hel.fi

Postiosoite
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginmuseo@hel.fi

Käyntiosoite
Aleksanterinkatu 16
Helsinki
<http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmu->
seo

Puhelin
+358 9 310 36630
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566



10.10.2016

Yksikön päällikkö

Anne Mäkinen
yksikön päällikkö

Tiedoksi

Museovirasto, kulttuuriympäristön suojelu
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Postiosoite

PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginmuseo@hel.fi

Käyntiosoite

Aleksanterinkatu 16
Helsinki
<http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmu-seo>

Puhelin

+358 9 310 36630

Faksi

+358 9 310 36664

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566